

KODEKS KARNY

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

KOMENTARZ

REDAKCJA NAUKOWA

Jacek Giezek

Jacek Giezek, Dagmara Gruszecka
Natalia Kłaczyńska, Grzegorz Łabuda
Anna Muszyńska, Tomasz Razowski

LEX KOMENTARZE

LEX

a Wolters Kluwer business

KODEKS KARNY

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

KOMENTARZ

REDAKCJA NAUKOWA

Jacek Giezek

Jacek Giezek, Dagmara Gruszecka
Natalia Kłaczyńska, Grzegorz Łabuda
Anna Muszyńska, Tomasz Razowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

Stan prawny na 1 marca 2014 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Ewa Wysocka

Opracowanie redakcyjne
Szymon Makuch

Łamanie
Just Luk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumił, Krzysztof Drzewiecki

Poszczególne części komentarza opracowali:

Jacek Giezek – rozdziały: XIX, XXIX, XXXIII (art. 268a–269b), XXXVI (uwagi wprowadzające oraz art. 296–299)

Dagmara Gruszecka – rozdziały: XVIII, XX, XXII, XXXII

Natalia Kłaczyńska – rozdziały: XVI, XVII, XXIII, XXIV, XXV, XXXIII (art. 267 i 268)

Grzegorz Łabuda – rozdziały: XXVIII, XXXI, XXXV, XXXVI (art. 300–309), XXXVII

Anna Muszyńska – rozdziały: XXVI, XXVII

Tomasz Razowski – rozdziały: XXI, XXX, XXXIII (uwagi wprowadzające oraz art. 265 i 266), XXXIV

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN: 978-83-264-4199-8

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

www.wolterskluger.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Wprowadzenie	11
Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny	13

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

Rozdział XVI	
Przestępstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwa wojenne	17
Rozdział XVII	
Przestępstwa przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej	67
Rozdział XVIII	
Przestępstwa przeciwko obronności	109
Rozdział XIX	
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu	153
Rozdział XX	
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu	261
Rozdział XXI	
Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	333
Rozdział XXII	
Przestępstwa przeciwko środowisku	399
Rozdział XXIII	
Przestępstwa przeciwko wolności	449
Rozdział XXIV	
Przestępstwa przeciwko wolności sumienia i wyznania	497

Rozdział XXV

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	515
--	------------

Rozdział XXVI

Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece	571
---	------------

Rozdział XXVII

Przestępstwa przeciwko czci i nietykalności cielesnej	619
--	------------

Rozdział XXVIII

Przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową	667
--	------------

Rozdział XXIX

Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego	689
---	------------

Rozdział XXX

Przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości	769
---	------------

Rozdział XXXI

Przestępstwa przeciwko wyborom i referendum	860
--	------------

Rozdział XXXII

Przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu	880
--	------------

Rozdział XXXIII

Przestępstwa przeciwko ochronie informacji	976
---	------------

Rozdział XXXIV

Przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów	1012
--	-------------

Rozdział XXXV

Przestępstwa przeciwko mieniu	1060
--	-------------

Rozdział XXXVI

Przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu	1150
--	-------------

Rozdział XXXVII

Przestępstwa przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi	1282
---	-------------

Autorzy	1311
----------------------	-------------

WYKAZ SKRÓTÓW

Źródła prawa

- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k. z 1932 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571 z późn. zm.)
- k.k. z 1969 r. – ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.)
- k.k.s. – ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 186 z późn. zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 788 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030)
- k.w. – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 482 z późn. zm.)
- MPPOiP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)

p.o.ś.	– ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1232 z późn. zm.)
pr. at.	– ustawa z dnia 29 listopada 2000 r. – Prawo atomowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 264 z późn. zm.)
pr. bank.	– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 908 z późn. zm.)
pr. bud.	– ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1409 z późn. zm.)
pr. dew.	– ustawa z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 826 z późn. zm.)
pr. farm.	– ustawa z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271 z późn. zm.)
p.r.d.	– ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1137 z późn. zm.)
p.w.k.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 554 z późn. zm.)
u.b.ż.ż.	– ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 136, poz. 914 z późn. zm.)
u.d.p.	– ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 260 z późn. zm.)
u.e.l.	– ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993 z późn. zm.)
u.o.	– ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 z późn. zm.)
u.o.i.n.	– ustawa z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 182, poz. 1228)
u.o.p.	– ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 627 z późn. zm.)
u.p.o.o.	– ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 461 z późn. zm.)
ustawa z dnia 20 maja 2010 r.	– ustawa z dnia 20 maja 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o Policji, ustawy – Przepisy wprowadzające Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 98, poz. 626)
u.s.u.s.	– ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 z późn. zm.)
u.s.z.	– ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 223, poz. 2217 z późn. zm.)
u.w.d.m.w.	– ustawa z dnia 22 czerwca 2001 r. o wykonywaniu działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania i obrotu materiałami wybuchowymi, bronią, amunicją oraz wyrobami i technologią o przeznaczeniu wojskowym lub policyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1017)
u.z.l.	– ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 277, poz. 1634 z późn. zm.)

Czasopisma, publikatory i inne

Apel.-Lub.	– Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Lublinie
Apel.-W-wa	– Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie
AUMCS	– Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
AUW PPiA	– Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji
Biul. PK	– Biuletyn Prawa Karnego
Biul. SAKa	– Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Katowicach i Sądów Okręgowych
CzPKiNP	– Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dz. Urz. MZiOS	– Dziennik Urzędowy Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej
GS	– Gazeta Sądowa
GSiP	– Gazeta Sądowa i Penitencjarna
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
GSP-Prz. Orz.	– Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa
Ius et Adm.	– Ius et Administratio
KPPubl.	– Kwartalnik Prawa Publicznego
KZS	– Krakowskie Zeszyty Sądowe
M.P.Pr.	– Monitor Prawa Pracy
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
NIK	– Najwyższa Izba Kontroli
NKPK	– Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego
NP	– Nowe Prawo
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSAG	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
OSAW	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Wrocławskiej
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNkW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OŚPiP	– Ochrona Środowiska. Prawo i Polityka
OŚPrz.	– Ochrona Środowiska. Przegląd
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór urzędowy. Seria A
PiM	– Prawo i Medycyna
PiP	– Państwo i Prawo
PiŚ	– Prawo i Środowisko
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PiŻ	– Prawo i Życie
PnD	– Paragraf na Drodze

POSAG	– Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
PPK	– Przegląd Prawa Karnego
Pr. Bank.	– Prawo Bankowe
Pr. Spółek	– Prawo Spółek
Prob. Alk.	– Problemy Alkoholizmu
Prob. Ekol.	– Problemy Ekologii
Prob. Krym.	– Problemy Kryminalistyki
Prob. Praw.	– Problemy Praworządności
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
Prz. Morski	– Przegląd Morski
Prz. Pod.	– Przegląd Podatkowy
Prz. Polic.	– Przegląd Policyjny
PS	– Przegląd Sądowy
PUG	– Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
PWK	– Problemy Współczesnej Kryminalistyki
PWP	– Przegląd Więziennictwa Polskiego
PWS	– Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
RNP	– Roczniki Nauk Prawnych
RPEiS	– Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SIL	– Studia Iuridica Lubliniensa
Sł. Prac.	– Służba Pracownicza
SN	– Sąd Najwyższy
St. Iur.	– Studia Iuridica
St. Praw.	– Studia Prawnicze
TK	– Trybunał Konstytucyjny
WHO	– Światowa Organizacja Zdrowia (ang. <i>World Health Organization</i>)
WPP	– Wojskowy Przegląd Prawniczy
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny
WSS	– Wrocławskie Studia Sądowe
Zam. Pub. Dor.	– Zamówienia Publiczne. Doradca
ZNASW	– Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych
ZNIBPS	– Zeszyty Naukowe Instytutu Badania Prawa Sądowego
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNUSz	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego
ZP TBSP UJ	– Zeszyty Prawnicze Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa UJ

WPROWADZENIE

Podjmując pracę nad komentarzem do części szczególnej kodeksu karnego, pomyślanym jako kontynuacja opublikowanego w dwóch wydaniach (2007, 2012) komentarza obejmującego jego część ogólną, autorzy zdawali sobie sprawę, że wkraczają na obszar raczej dobrze zagospodarowany. Na rynku dostępne są różne opracowania, zarówno kilkutomowe, jak i objętościowo znacznie skromniejsze – i być może z tego właśnie względu chętnie wykorzystywane przez osoby poszukujące odpowiedzi na podstawowe pytania.

Rzecz znamienna, że modyfikowanie oraz rozrastanie się podlegającej skomentowaniu materii wynika m.in. stąd, iż w okresie kilkunastu lat obowiązywania kodeksu karny – także w obrębie jego części szczególnej – jest w zasadzie permanentnie nowelizowany. Trudno byłoby wskazać taki jego rozdział, którego nie objęłyby jakiegokolwiek zmiany, a kolejne, dotyczące chyba większości obowiązujących regulacji (choć najbardziej spektakularne w zakresie przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu czy przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu) są przez działającą przy Ministrze Sprawiedliwości Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego od pewnego czasu przygotowywane. Z drugiej jednocześnie strony stale poszerza się dorobek judykatury, kształtowanej nie tylko przez Sąd Najwyższy, lecz także – coraz intensywniej – przez sądy apelacyjne, przy czym w odniesieniu do wielu typów przestępstw wyraźnie ewoluująca w orzecznictwie interpretacja przepisów części szczególnej daleka jest od spójności i jednolitości.

Taki stan rzeczy skłonił autorów do potraktowania komentarza jako syntezy obecnie bardzo już bogatego dorobku doktryny i judykatury w zakresie przestępstw części szczególnej, ale również jako okazji do tego, aby odnieść się do wielu dokonywanych w nim zmian, zwłaszcza jeśli ich znaczenie postrzegane jest jako istotne dla praktyki wymiaru sprawiedliwości. Przedstawiając własną propozycję omówienia podstawowego dla każdego karnisty aktu prawnego, autorzy nie tylko dążyli do tego, aby adresatami komentarza stali się zarówno teoretyk, jak i praktyk wymiaru sprawiedliwości, lecz także pragnęli, by opracowanie to mogło również – poniekąd w charakterze podręcznika – posłużyć studentom zgłębiającym podstawy prawa karnego materialnego. Z tego właśnie względu konieczne było – z jednej strony – przedstawienie podstawowych informacji, stano-

wiących powtórzenie tez, które w literaturze prawa karnego już od lat są raczej niesporne, z drugiej zaś – podjęcie lub chociażby tylko zasygnalizowanie kwestii kontrowersyjnych, niekiedy ujmowanych przez autorów w sposób odbiegający od poglądów dominujących w literaturze. Jednocześnie zdecydowano się na przyjęcie często stosowanej w literaturze, rzec by można – tradycyjnej struktury komentarza, obejmującej analizę przedmiotu prawnokarnej ochrony poszczególnych typów przestępstw, ich podmiotu, znamion charakteryzujących stronę przedmiotową oraz podmiotową, wyznaczającej granice ustawowego zagrożenia sankcji karnej, a także możliwości pozostawania w zbiegu z innymi przepisami. Struktura taka istotnie ułatwia bowiem odnalezienie tez odnoszących się do kwestii, którymi Czytelnik jest akurat zainteresowany.

Autorzy mają nadzieję – zdając sobie oczywiście sprawę z konieczności doskonalenia komentarza oraz nieustającej pracy nad nim, także ze względu na znaczącą się w tym obszarze aktywność ustawodawcy – że opracowanie to okaże się przydatne w procesie interpretowania i stosowania przepisów części szczególnej kodeksu oraz pomocne w zgłębianiu powiązanych z nimi zagadnień prawa karnego.

Jacek Giezek
Wrocław, marzec 2014

USTAWA

z dnia 6 czerwca 1997 r.

Kodeks karny

(Dz. U. Nr 88, poz. 553; zm.: Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840; z 1999 r. Nr 64, poz. 729, Nr 83, poz. 931; z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027, Nr 116, poz. 1216; z 2001 r. Nr 98, poz. 1071; z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935, Nr 228, poz. 2255; z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 243, poz. 2426; z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479, Nr 180, poz. 1493; z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592, Nr 226, poz. 1648; z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859, Nr 192, poz. 1378; z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080, Nr 214, poz. 1344; z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540, Nr 206, poz. 1589; z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 40, poz. 227 i 229, Nr 98, poz. 626, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 152, poz. 1018 i 1021, Nr 182, poz. 1228, Nr 225, poz. 1474, Nr 240, poz. 1602; z 2011 r. Nr 17, poz. 78, Nr 48, poz. 245, Nr 72, poz. 381, Nr 94, poz. 549, Nr 117, poz. 678, Nr 133, poz. 767, Nr 160, poz. 964, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 233, poz. 1381, Nr 240, poz. 1431; z 2012 r. poz. 611; z 2013 r. poz. 849, *poz. 905*, poz. 1036, poz. 1247)

CZĘŚĆ SZCZEGÓLNA

ROZDZIAŁ XVI

Przestępstwa przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwa wojenne

Uwagi wprowadzające

1. W rozdziale XVI opisano przestępstwa przeciwko pokojowi, ludzkości i przestępstwa wojenne. Tradycyjny podział na te trzy kategorie przestępstw sięga schyłku II wojny światowej, kiedy dostrzeżono konieczność ukarania osób winnych zbrodni popełnionych w czasie wojny. Działania podejmowane w tym kierunku przez państwa alianckie zaowocowały zawarciem 8 sierpnia 1945 r. w Londynie Porozumienia międzynarodowego w sprawie ścigania i karania głównych przestępców wojennych Osi Europejskiej (Dz. U. z 1947 r. Nr 63, poz. 367). Porozumienie powołało do życia Międzynarodowy Trybunał Wojskowy, którego statut zawarło w Karcie Międzynarodowego Trybunału Wojskowego, stanowiącej integralną część Porozumienia. Czyny podległe Trybunałowi podzielono w art. VI Karty na trzy kategorie: zbrodnie przeciwko pokojowi, zbrodnie wojenne i zbrodnie przeciwko ludzkości. Systematykę tę przyjmowano później w kolejnych aktach prawa międzynarodowego dotyczących tej problematyki i w literaturze przedmiotu.

2. Penalizacja przestępstw opisanych w rozdziale XVI stanowi wypełnienie ciężących na Polsce zobowiązań międzynarodowych (niemal wszystkie te przestępstwa, z niewielkimi wyjątkami, stanowią *delicta iuris gentium*). Warto podkreślić, że w kodeksie karnym z 1969 r. brak było odpowiednika rozdziału XVI, choć w czasie jego uchwalania Polska była już stroną wielu umów międzynarodowych zobowiązujących do ścigania i zwalczania tego rodzaju przestępstw. W obecnym kodeksie nie tylko dokonano ich penalizacji, lecz z uwagi na wyjątkową rangę przedmiotów ochrony przestępstwa te umieszczono w pierwszym rozdziale części szczególnej. Po ratyfikacji przez Polskę w 2001 r. Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego, w którym uszczegółowiono i rozbudowano katalog przestępstw przeciwko ludzkości i przestępstw wojennych, zaszła potrzeba dalszego dostosowania kodeksu karnego do wymogów wynikających z zobowiązań mię-

dzynarodowych, co zaowocowało obszerną nowelizacją rozdziału XVI dokonaną ustawą z dnia 20 maja 2010 r.

3. Spośród przepęstw uregulowanych w rozdziale XVI przepęstwa przeciwko pokojowi stanowią czyny opisane w art. 117, przeciwko ludzkości – w art. 118–119, zaś przepęstwa wojenne – w art. 120–126a.

4. Najważniejsze akty prawa międzynarodowego, z których wynika zobowiązanie do ścigania i zwalczania przepęstw uregulowanych w rozdziale XVI, to w kolejności chronologicznej:

- Konwencja haska o prawach i zwyczajach wojny lądowej z dnia 18 października 1907 r. (Dz. U. z 1927 r. Nr 21, poz. 161), wraz z załączonym do niej Regulaminem haskim;
- Konwencja w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 9 grudnia 1948 r. (Dz. U. z 1952 r. Nr 2, poz. 9);
- cztery Konwencje genewskie o ochronie ofiar wojny z dnia 12 sierpnia 1949 r. (Dz. U. z 1956 r. Nr 38, poz. 171), wraz z dwoma Protokołami dodatkowymi, dotyczącymi ochrony ofiar konfliktów międzynarodowych i innych, oba z dnia 8 czerwca 1977 r. (Dz. U. z 1992 r. Nr 41, poz. 175);
- Konwencja haska o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego z dnia 14 maja 1954 r. (Dz. U. z 1957 r. Nr 46, poz. 212);
- Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego sporządzony w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708).

5. Większość przepęstw opisanych w rozdziale XVI to czyny, które podlegać mogą nie tylko jurysdykcji polskich sądów z racji ich typizacji w kodeksie karnym, lecz także jurysdykcji **Międzynarodowego Trybunału Karnego**. Mają bowiem swoje odpowiedniki w Statucie Międzynarodowego Trybunału Karnego, sporządzonym w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r., ratyfikowanym przez Polskę 9 października 2001 r., który wszedł w życie 1 lipca 2002 r. Trybunał jest instytucją stałą, powołaną do ścigania najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej, wymienionych w Statucie, stanowiących zbrodnię ludobójstwa, zbrodnię przeciwko ludzkości, zbrodnię wojenne lub zbrodnię agresji (w tym ostatnim przypadku dopiero po przyjęciu przez państwa strony definicji agresji). W art. 6–8 Statutu zamieszczono rozbudowany, kazuistyczny katalog czynów mogących stanowić zbrodnię ludobójstwa, zbrodnię przeciwko ludzkości lub zbrodnię wojenną.

Trybunał ma charakter komplementarny w stosunku do krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Nie rozpoznaje przedstawionej mu sprawy, jeżeli jest ona przedmiotem postępowania karnego w państwie, do którego jurysdykcji sprawa ta należy, chyba że państwo to nie wyraża woli lub jest niezdolne do rzeczywistego przeprowadzenia postępowania karnego, jak również wówczas, gdy w sprawie było prowadzone postępowanie przygotowawcze w państwie, do którego jurysdykcji sprawa ta należy, i państwo to postanowiło zaniechać wniesienia oskarżenia przeciwko osobie podejrzałej, chyba że decyzja taka

została spowodowana brakiem woli lub niezdolnością tego państwa do rzeczywistego ęczenia (art. 17 ust. 1 Statutu).

6. Zgodnie z zasadą represji wszechświatowej (art. 113 k.k.) obywatele polscy i cudzoziemcy, których nie postanowiono wydać, ponoszą odpowiedzialność za czyny opisane w rozdziale XVI popełnione także poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej i to niezależnie od przepisów obowiązujących w miejscu popełnienia przestęstwa. Dotyczy to jednak tylko tych czynów, które stanowią przestęstwa, do których ęczenia Rzeczpospolita Polska zobowiązana jest na podstawie umów międzynarodowych albo przestęstwa określone w Statucie Międzynarodowego Trybunału Karnego – zatem przeważającej większości czynów z rozdziału XVI, jednak nie wszystkich [zob. przykładowo uwagi do art. 117 § 3].

Art. 117.

§ 1. Kto wszczyna lub prowadzi wojnę napastniczą, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestęstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3. Kto publicznie nawołuje do wszczęcia wojny napastniczej lub publicznie pochwała wszczęcie lub prowadzenie takiej wojny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Spis treści

Uwagi wprowadzające	19
Przedmiot ochrony	20
Podmiot przestęstwa.....	20
Znamiona strony przedmiotowej.....	21
Znamiona strony podmiotowej	22
Sankcja karna	22
Możliwość pozostawiania w zbiegu z innymi przepisami	22

Uwagi wprowadzające

1. Aż do początku XX w. prawo do prowadzenia wojny (*ius ad bellum*) było niekwestionowanym uprawnieniem każdego państwa. Do zmiany punktu widzenia doprowadził pierwszy globalny konflikt zbrojny, jakim była I wojna światowa. Od jej zakończenia zaczęła się rozwijać nowa gałąź prawa – prawo przeciwwojenne.

Jacek Giezek – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor w Katedrze Prawa Karnego Materialnego Uniwersytetu Wrocławskiego; adwokat; członek Naczelnej Rady Adwokackiej; autor ponad 130 publikacji dotyczących przede wszystkim dogmatycznych zagadnień nauki o przestępstwie, współautor komentarza do części ogólnej kodeksu karnego oraz komentarza do przepisów karnych kodeksu spółek handlowych.

■ Prezentowany komentarz stanowi kontynuację komentarza do części ogólnej kodeksu karnego (wyd. 2, Warszawa 2012). Zawiera obszerną analizę przestępstw stypizowanych w przepisach części szczególnej kodeksu z uwzględnieniem bogatego dorobku doktryny i judykatury w tym zakresie.

■ W publikacji szczegółowo omówiono dokonywane w ostatnich latach zmiany kodeksu, a zwłaszcza dotyczące przestępstw przeciwko:

- środowisku oraz bezpieczeństwu w komunikacji;
- wolności, w tym także wolności seksualnej i obyczajności;
- działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, a także przeciwko wymiarowi sprawiedliwości;
- obrotowi gospodarczemu, w tym nowego przestępstwa narażającego na szkodę nadużycia zaufania.

■ Przedstawiając poszczególne regulacje, autorzy zajmują stanowisko odnośnie do kwestii budzących wątpliwości w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Poddają również analizie nie zawsze jednolite orzecznictwo, które wpływa na interpretację obowiązujących regulacji, np. w zakresie przestępstw przeciwko obrotowi gospodarczemu.

■ Książka przeznaczona jest przede wszystkim dla praktyków wymiaru sprawiedliwości – sędziów, prokuratorów, adwokatów, jak również innych uczestników szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości. Komentarz będzie również przydatny aplikantom zgłębiającym podstawy prawa karnego, a także teoretykom prawa.

ISBN 978-83-264-4199-8

9 788326 441998

Cena 199 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9 788326 441998 W01P01